

Eduskunnan vastaus hallituksen esitykseen Suomen Hallitusmuodon ylintä syyttäjää koskevien säännösten muuttamisesta sekä laiksi yleisistä syyttäjäistä ja eräksi niihin liittyviksi laeiksi

Eduskunnalle on annettu hallituksen esitys n:o 131/1996 vp Suomen Hallitusmuodon ylintä syyttäjää koskevien säännösten muuttamisesta sekä laiksi yleisistä syyttäjäistä ja eräksi niihin liittyviksi laeiksi. Eduskunta,

jolle lakivaliokunta on antanut asiasta mietintönsä n:o 20/1996 vp, on hyväksynyt seuraavat lait, joista ensimmäisen valtiopäiväjärjestyksen 67 §:n 2 momentissa säädetyin käsittelyn jälkeen:

Laki

Suomen Hallitusmuodon muuttamisesta

Eduskunnan päätöksen mukaisesti, joka on tehty valtiopäiväjärjestyksen 67 §:ssä säädetyllä tavalla,

muutetaan Suomen Hallitusmuodon 46 §:n 2 momentti ja *lisätään* lakiin uusi 60 a § seuraavasti:

46 §

Oikeuskansleri voi laillisuusvalvontaansa kuuluvassa asiassa ajaa syytetä tai määrätä syytteen nostettavaksi virkarikoksesta.

V. Tuomioistuimet

60 a §

Syyttäjälaitosta johtaa ylimpänä syyttäjänä valtakunnansyyttäjä. Syyttäjälaitoksesta säädetään lailla.

Tämä laki tulee voimaan _____ päivänä kuuta 199 .

Laki

yleisistä syyttäjäistä

Eduskunnan päätöksen mukaisesti säädetään:

1 §

Syyttäjän asema ja tehtävät

Syyttäjän tehtävänä on huolehtia rikosoikeudellisen vastuun toteuttamisesta rikosasian käsittelyssä, syyteharkinnassa ja oikeu-

denkäynnissä asianosaisten oikeusturvan ja yleisen edun vaatimalla tavalla. Tehdessään tähän liittyvät oikeudelliset ratkaisut ja muut toimenpiteet syyttäjän on noudatettava tasapuolisuutta, joutuisuutta ja taloudellisuutta.

Syyttäjällä on itsenäinen syyteharkintavalta käsiteltävänä olevassa asiassa.

Syyttäjän tehtävänä on myös rangaistusmääräysten antaminen siten kuin siitä erikseen säädetään.

2 §

Yleiset syyttäjät

Yleisiä syyttäjiä ovat:

- 1) valtakunnansyyttäjä ja apulaisvaltakunnansyyttäjä;
- 2) valtiosyyttäjä; sekä
- 3) kihlakunnansyyttäjä ja Ahvenanmaan maakunnansyyttäjä.

3 §

Valtakunnansyyttäjät

Ylimpänä syyttäjänä valtakunnansyyttäjä käyttää itsenäistä ja riippumatonta syyteharjontavaltaa, jollei muualla laissa toisin säädetä.

Valtakunnansyyttäjä voi antaa syyttäjäntoimintaa koskevia yleisiä määräyksiä ja ohjeita.

4 §

Valtakunnansyyttäjän tehtävät

Valtakunnansyyttäjän tehtävänä on:

- 1) syyttäjäntoiminnan yleinen johtaminen ja kehittäminen sekä syyttäjien valvonta;
- 2) syyttäjäntehtävät niissä asioissa, jotka hänelle lain mukaan kuuluvat tai jotka hän ottaa käsiteltäväkseen;
- 3) rikoslain 1 luvussa tai muussa laissa tarkoitettujen syytemääräysten antaminen; sekä
- 4) syyttäjien edustaminen korkeimmassa oikeudessa.

5 §

Valtakunnansyyttäjänvirasto

Yleisten syyttäjien keskushallintoviranomaisena on valtakunnansyyttäjän johtama valtakunnansyyttäjänvirasto.

Valtakunnansyyttäjänvirastossa on yksiköitä, joista säädetään tarkemmin asetuksella.

Valtakunnansyyttäjänvirasto kuuluu oikeusministeriön hallinnonalaan.

6 §

Apulaisvaltakunnansyyttäjät

Valtakunnansyyttäjän sijaisena toimii apulaisvaltakunnansyyttäjä.

Valtakunnansyyttäjän ja apulaisvaltakunnansyyttäjän välisestä tehtävien jaosta määrätään valtakunnansyyttäjänviraston työjärjestyksessä.

Apulaisvaltakunnansyyttäjä ratkaisee samoin valtuuksin kuin valtakunnansyyttäjä hänen käsiteltäväkseen kuuluvat asiat.

7 §

Valtionsyyttäjät

Valtakunnansyyttäjänvirastossa on valtiosyyttäjiä, joilla on toimivalta syyttäjäntehtävissä koko maassa.

Valtionsyyttäjien on ensisijaisesti huolehdittava syyttäjäntehtävistä yhteiskunnan kannalta merkittävimmissä rikosasioissa. Valtionsyyttäjän tehtävänä on myös ajaa syytettyä, jonka nostamisesta eduskunta, oikeusministeriö, oikeuskansleri tai eduskunnan oikeusasiamies on päättänyt. Valtionsyyttäjä toimii syyttäjänä asioissa, jotka hovioikeus käsittelee ensimmäisenä oikeusasteena, jollei toisin säädetä tai määrätä.

Valtionsyyttäjien muista tehtävistä säädetään erikseen. Tehtävien jakamisesta valtiosyyttäjien kesken päättää valtakunnansyyttäjä.

8 §

Paikallissyyttäjät

Kihlakunnansyyttäjistä ja Ahvenanmaan maakunnansyyttäjistä sekä apulaissyyttäjistä (*paikallissyyttäjät*) säädetään erikseen.

9 §

Erityissyyttäjät

Syyttäjistä sotilasoikeudenkäyntiasiassa ja muista erityissyyttäjistä säädetään erikseen.

Syytteen nostamisesta tuomaria vastaan virkarikoksesta päättää valtioneuvoston oikeuskansleri tai eduskunnan oikeusasiamies.

10 §

Toimivaltasuhteet

Valtakunnansyyttäjä on kaikkien yleisten syyttäjien esimies.

Valtakunnansyyttäjä voi ottaa itse ratkaistavakseen alaiselleen syyttäjälle kuuluvan asian tai määrätä alaisensa syyttäjän ajamaan syytettä, jonka nostamisesta hän on päättänyt. Valtakunnansyyttäjä voi myös määrätä asian alaisensa syyttäjän syyteharjintaan.

11 §

Tiedonsaantioikeus

Valtakunnansyyttäjällä on oikeus tehtävensä hoitamista varten saada salassapitosääntösten estämättä tarpeellisia tietoja ja selvityksiä sekä alaisiltaan syyttäjiltä että esitutkintaa suorittavilta viranomaisilta.

12 §

Esteellisyys

Syyttäjä on esteellinen, jos:

1) hän tai hänen lähisukulaisensa on asianosainen;

2) asiassa on odotettavissa erityistä hyötyä tai vahinkoa hänelle tai hänen lähisukulaiselleen;

3) hän tai hänen lähisukulaisensa avustaa tai edustaa asianosaista taikka sitä, jolle asiassa on odotettavissa erityistä hyötyä tai vahinkoa;

4) hän on palvelussuhteessa tai käsiteltävään asiaan liittyvässä toimeksiantosuhteessa asianosaiseen taikka siihen, jolle asiassa on odotettavissa hyötyä tai vahinkoa;

5) hän on hallituksen tai siihen rinnastettavan toimielimen tai hallintoneuvoston jäsenenä tai toimitusjohtajana tai sitä vastavassa asemassa sellaisessa yhteisössä, säätiössä tai julkisoikeudellisessa laitoksessa, joka on asianosainen tai jolle asiassa on odotettavissa erityistä hyötyä tai vahinkoa; tai

6) muu kuin 1—5 kohdassa tarkoitettu seikka on omiaan antamaan perustellun aiheen epäillä hänen puolueettomuuttaan asiassa.

Syyttäjän lähisukulaisella tarkoitetaan hallintomenettelylain (598/82) 10 §:n 2 mo-

mentissa tarkoitettuja henkilöitä.

Syyttäjä saa esteellisenäkin ryhtyä toimeen, joka ei siedä viivytystä. Syyttäjän on ilmoitettava esteellisyydestään sille, joka määrää hänelle sijaisen.

13 §

Kelpoisuusvaatimukset

Valtakunnansyyttäjän ja apulaisvaltakunnansyyttäjän on oltava oikeustieteen kandidaatin tutkinnon suorittanut henkilö, joka on hyvin perehtynyt syyttäjän- tai tuomarintoiimeen ja hallintotehtäviin.

Valtionsyyttäjän on oltava oikeustieteen kandidaatin tutkinnon suorittanut henkilö, jolla on tehtävän hoitamiseen tarvittava taito.

14 §

Nimittäminen

Valtakunnansyyttäjän ja apulaisvaltakunnansyyttäjän nimittää tasavallan presidentti valtioneuvoston esityksestä.

Valtionsyyttäjän nimittää valtioneuvosto valtakunnansyyttäjän esityksestä. Valtakunnansyyttäjänviraston muiden virkamiesten nimittämisestä säädetään asetuksella.

15 §

Virkasyytteen oikeuspaikka

Valtakunnansyyttäjää ja apulaisvaltakunnansyyttäjää syytetään virkarikoksesta korkeimmassa oikeudessa. Syyttäjänä on joko oikeuskansleri tai eduskunnan oikeusasiamies.

Valtionsyyttäjää syytetään virkarikoksesta hovioikeudessa.

16 §

Tarkemmat säännökset

Tarkemmat säännökset tämän lain täytäntöönpanosta ja soveltamisesta annetaan asetuksella.

Työskentelyn järjestämisestä valtakunnansyyttäjänvirastossa määrätään viraston työjärjestyksessä, jonka valtakunnansyyttäjä eri

henkilöstöryhmiä kuultuaan vahvistaa.

17 §

Voimaantulo

Tämä laki tulee voimaan päivänä
kuuta 199 .

Tällä lailla kumotaan:

1) Korkeimmasta oikeudesta 22 päivänä
heinäkuuta 1918 annetun lain 9 ja 12 §; ja

2) Korkeimmasta hallinto-oikeudesta sa-
mana päivänä annetun lain 10 §.

Ennen tämän lain voimaantuloa voidaan
ryhtyä sen täytäntöönpanon edellyttämiin
toimenpiteisiin.

Oikeuskanslerinvirastossa ja lääninhallituk-
sissa syyttäjälaitosta koskevia tehtäviä hoita-
vat henkilöt voidaan tämän lain voimaan tul-
lessa siirtää virkaa haettavaksi julistamatta
valtakunnansyyttäjänvirastoon vastaaviin teh-
täviin. Siirtojen toteuttamisesta päättää oi-
keusministeriö.

Laki

kihlakunnansyyttäjistä annetun lain 1 ja 4 §:n muuttamisesta

Eduskunnan päätöksen mukaisesti
muutetaan kihlakunnansyyttäjistä 22 päivänä maaliskuuta 1996 annetun lain (195/96) 1 §:n
2 momentti ja 4 § seuraavasti:

1 §

Paikallinen syyttäviviranomainen

Kihlakunnansyyttäjä on syyttäjentehtävis-
sään valtakunnansyyttäjän määräysvallan
alainen siten kuin yleisistä syyttäjistä an-
netussa laissa (/) säädetään.

4 §

Nimittäminen

Johtavan kihlakunnansyyttäjän ja kihlakun-
nansyyttäjän nimittää valtakunnansyyttäjä.

Tämä laki tulee voimaan päivänä
kuuta 199 .

Laki

Ahvenanmaan maakunnan maakunnansyyttäjänvirastosta annetun lain muuttamisesta

Eduskunnan päätöksen mukaisesti
muutetaan Ahvenanmaan maakunnan maakunnansyyttäjänvirastosta 2 päivänä joulukuuta 1977 annetun lain (872/77) 2, 3 ja 5 § seuraavasti:

2 §

Maakunnansyyttäjänvirastossa on maakunnansyyttäjän virka. Lisäksi maakunnansyyttäjänvirastossa voi olla apulaissyyttäjiä sekä muuta virkasuhteista tai työsopimussuhteessa olevaa henkilöstöä.

Maakunnansyyttäjänviraston päällikkönä on maakunnansyyttäjä, jonka nimittää virkaansa valtakunnansyyttäjä.

Maakunnansyyttäjän on oltava oikeustieteen kandidaatin tutkinnon suorittanut henkilö, jolla on tehtävänsä hoitamiseen tarvittava taito ja kokemus.

syyttäjä on valtakunnansyyttäjän välittömän määräysvallan alainen.

Maakunnansyyttäjää syytetään virkavirheestä Turun hovioikeudessa.

5 §

Maakunnansyyttäjistä ja apulaissyyttäjistä on muutoin soveltuvin osin voimassa, mitä kihlakunnansyyttäjistä annetussa laissa (195/96) säädetään.

3 §

Maakunnansyyttäjä on yleinen syyttäjä Ahvenanmaan maakunnassa. Maakunnan

Tämä laki tulee voimaan päivänä kuuta 199 .

Laki

sotilasoikeudenkäyntilain 4 ja 23 §:n muuttamisesta

Eduskunnan päätöksen mukaisesti
muutetaan 25 päivänä maaliskuuta 1983 annetun sotilasoikeudenkäyntilain (326/83) 4 §:n 1 momentti ja 23 §:n 1 momentti seuraavasti:

4 §

Käsiteltäessä sotilasoikeudenkäyntiasiaa käräjäoikeudessa, jossa on sotilasjäsenet, syyttäjänä on sotilaslakimies. Syyttäjänä sotilaslakimies on valtakunnansyyttäjän välittömän määräysvallan alainen.

23 §

Sotaoikeuden virallisen syyttäjän ja hänen varamiehensä määrää pääesikunta. Sotaoikeuden syyttäjä on valtakunnansyyttäjän välittömän määräysvallan alainen.

Tämä laki tulee voimaan päivänä kuuta 199 .

Laki

esitutkintalain 14 ja 44 §:n muuttamisesta

Eduskunnan päätöksen mukaisesti

muutetaan 30 päivänä huhtikuuta 1987 annetun esitutkintalain (449/87) 44 §:n 2 momentti ja

lisätään 14 §:ään, sellaisena kuin se on osittain muutettuna 7 päivänä huhtikuuta 1995 annetulla lailla (498/95), uusi 2 momentti, jolloin nykyinen 2 momentti siirtyy 3 momentiksi, seuraavasti:

14 §

Poliisimiehen tekemäksi epäillyn rikoksen esitutkintaa johtaa kuitenkin aina virallinen syyttäjä lukuun ottamatta rikesakkoasiana ja rangaistummääräysmenettelyssä käsiteltäviä asioita.

ta ole tutkinnanjohtajaa. Kuulustelukertomukseen merkitään vain kuulusteltavan lausuman pääsisältö, joka voidaan kirjata kuulustelupöytäkirjan sijasta muuhun asiakirjaan.

44 §

Suppeassa esitutkinnassa ei 14 §:n 2 momentissa tarkoitettuja asioita lukuun ottamat-

Tämä laki tulee voimaan päivänä kuuta 199 .

Laki

eräiden asiakirjain lähettämisestä tuomioistuimille annetun lain 1 §:n muuttamisesta

Eduskunnan päätöksen mukaisesti

muutetaan eräiden asiakirjain lähettämisestä tuomioistuimille 7 päivänä toukokuuta 1965 annetun lain (248/65) 1 §:n 3 momentti, sellaisena kuin se on 2 päivänä helmikuuta 1979 annetussa laissa (112/79), seuraavasti:

1 §

Hovioikeudelle osoitetut 1 momentissa mainitut asiakirjat virallinen syyttäjä saa lähettää postitse tai lähetin välityksellä. Korkeimmalle oikeudelle osoitetut muutoksenhakemukset virallisen syyttäjän on toimitettava

hovioikeudelle valtakunnansyyttäjän välityksellä ja muut asiakirjat korkeimman oikeuden määräämällä tavalla.

Tämä laki tulee voimaan päivänä kuuta 199 .

Laki

rikoslain 1 luvun 12 ja 13 §:n muuttamisesta

Eduskunnan päätöksen mukaisesti
muutetaan rikoslain 1 luvun 12 § ja 13 §:n 2 momentti, sellaisina kuin ne ovat 16 päivänä
 elokuuta 1996 annetussa laissa (626/96), seuraavasti:

1 luku

Suomen rikosoikeuden soveltamisalasta

12 §

Valtakunnansyyttäjän syytemääräys

Rikosasiaa ei saa tutkia Suomessa ilman
 valtakunnansyyttäjän syytemääräystä, kun:

- 1) rikos on tehty ulkomailla; tai
- 2) ulkomaalainen on tehnyt rikoksen ulko-
 maisessa aluksessa sen ollessa Suomen alue-
 vesillä tai ulkomaisessa ilma-aluksessa sen
 ollessa Suomen ilmatilassa eikä rikos ole
 kohdistunut Suomeen, Suomen kansalaiseen,
 Suomessa pysyvästi asuvaan ulkomaalaiseen
 tai suomalaiseen yhteisöön, säätiöön, tai
 muuhun oikeushenkilöön.

Valtakunnansyyttäjän määräys ei kuiten-
 kaan ole tarpeen, jos:

- 1) rikoksen on tehnyt Suomen kansalainen
 tai henkilö, joka 6 §:n mukaan rinnastetaan
 Suomen kansalaiseen, ja se on kohdistunut
 Suomeen, Suomen kansalaiseen, Suomessa
 pysyvästi asuvaan ulkomaalaiseen tai suoma-
 laiseen yhteisöön, säätiöön tai muuhun oi-
 keushenkilöön;
- 2) rikos on tehty Islannissa, Norjassa,
 Ruotsissa tai Tanskassa ja tekopaikan asian-
 omainen virallinen syyttäjä on esittänyt
 pyynnön rikoksen käsittelemisestä suoma-
 laisessa tuomioistuimessa;
- 3) rikos on tehty suomalaisessa aluksessa

sen ollessa aavalla merellä tai millekään val-
 tiolle kuulumattomalla alueella taikka suo-
 malaisessa ilma-aluksessa sen ollessa tällai-
 sella alueella tai sen yläpuolella;

4) rikos on tehty aluksessa tai ilma-aluk-
 sessa sen ollessa säännöllisessä liikenteessä
 Suomessa olevien paikkakuntien tai Suomes-
 sa olevan ja Islannissa, Norjassa, Ruotsissa
 tai Tanskassa olevan paikkakunnan välillä;

5) rikos on käsiteltävä sotilasoikeu-
 denkäyntilain (326/83) mukaisena ri-
 kosasiana; tai

6) syytteen nostamisesta lain mukaan mää-
 rää tasavallan presidentti tai eduskunta.

13 §

Sen estämättä, mitä 1 momentissa sääde-
 tään, valtakunnansyyttäjä saa määrätä syyt-
 teen nostettavaksi Suomessa, jos ulkomailla
 annettu tuomio ei perustu Suomen viran-
 omaisen esittämään pyyntöön ja

1) rikoksen 3 §:n mukaan katsotaan koh-
 distuneen Suomeen,

2) rikos on 4 §:ssä tarkoitettu virkarikos
 tai sotilasrikos,

3) rikos on 7 §:ssä tarkoitettu kansainväli-
 nen rikos tai

4) rikos 10 §:n mukaan katsotaan tehdyksi
 myös Suomessa.

Tämä laki tulee voimaan _____ päivänä
 kuuta 199 .

Laki

Suomen ja muiden pohjoismaiden välisestä yhteistoiminnasta rikosasioissa annettujen tuomioiden täytäntöönpanossa annetun lain 25 §:n muuttamisesta

Eduskunnan päätöksen mukaisesti

muutetaan Suomen ja muiden pohjoismaiden välisestä yhteistoiminnasta rikosasioissa annettujen tuomioiden täytäntöönpanossa 20 päivänä kesäkuuta 1963 annetun lain (326/63) 25 §:n 1 momentti seuraavasti:

25 §

Islannissa, Norjassa, Ruotsissa tai Tanskassa sellaisesta rikoksesta annettua tuomiota, jota koskeva syyte on Suomen tuomioistuimessa vireillä tai lainvoimaisella tuomiolla ratkaistu taikka josta rikoksesta valtakunnan

syyttäjä on määrännyt syytteen nostettavaksi, ei saa panna Suomessa täytäntöön.

Tämä laki tulee voimaan _____ päivänä
kuuta 199 .

Laki

kansainvälisestä yhteistoiminnasta eräiden rikosoikeudellisten seuraamusten täytäntöönpanossa annetun lain 3 §:n muuttamisesta

Eduskunnan päätöksen mukaisesti

muutetaan kansainvälisestä yhteistoiminnasta eräiden rikosoikeudellisten seuraamusten täytäntöönpanossa 16 päivänä tammikuuta 1987 annetun lain (21/87) 3 §:n 3 momentti, sellaisena kuin se on 5 päivänä tammikuuta 1994 annetussa laissa (9/94), seuraavasti:

3 §

Vieraassa valtiossa määrättyä seuraamusta ei saa panna Suomessa täytäntöön, jos syyte siitä rikoksesta, josta seuraamus on määrätty, tai menettämisseuraamuksen osalta erikseen ajettu kanne on täällä vireillä tai asia on

lainvoimaisella tuomiolla ratkaistu taikka jos valtakunnansyyttäjä on määrännyt syytteen nostettavaksi tuosta rikoksesta.

Tämä laki tulee voimaan _____ päivänä
kuuta 199 .

Laki

aavalta mereltä tapahtuvan väkijuomien salakuljetuksen ehkäisemisestä annetun lain 3 §:n muuttamisesta

Eduskunnan päätöksen mukaisesti
muutetaan aavalta mereltä tapahtuvan väkijuomien salakuljetuksen ehkäisemisestä 9 päivänä toukokuuta 1932 annetun lain (135/32) 3 §, sellaisena kuin se on 20 päivänä kesäkuuta 1963 annetussa laissa (321/63), seuraavasti:

3 §

Ulkomaalaisen aluksen ja sen lastin tarkastus Suomen aluevesien ulkopuolella 1 §:ssä mainitun rikoksen selville saamiseksi sekä niiden takavarikoiminen sanotun rikoksen johdosta tulee toimittaa, milloin valtakunnansyyttäjä, harkittuaan kansainvälisöikeudellisten ja muiden laillisten edellytysten

siihen olevan olemassa, niin määrää.

Valtakunnansyyttäjän asiana on myös määrätä, milloin syyte ja muu vaatimus tämän lain nojalla on ulkomaalaista vastaan tehtävä.

Tämä laki tulee voimaan _____ päivänä
kuuta 199 .

Helsingissä 12 päivänä joulukuuta 1996

